

GHIDUL PENAL AL OMULUI DE AFACERI
Consecințe penale ale activității economice ilicite

**Mihai Adrian Hotca
Norel Neagu
Mirela Gorunescu
Alexandru Sitaru
Alexandru Claudiu Galetschi**

GHIDUL PENAL AL OMULUI DE AFACERI

Consecințe penale ale activității economice ilicite

**Universul Juridic
București
-2015-**

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2015, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**Ghidul penal al omului de afaceri : consecințe penale ale activității
economice ilicite / Mihai Adrian Hotca, Norel Neagu, Mirela Gorunescu, ... -
București : Universul Juridic, 2015**

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-726-5

I. Hotca, Mihai Adrian

II. Neagu, Norel

III. Gorunescu, Mirela

343(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

4.1. Condiții generale de luare a măsurilor asigurătorii	399
4.2. Contestarea măsurilor asigurătorii	400
4.3. Procedura sechestrului	401
4.4. Valorificarea bunurilor mobile sechestrate.....	401
4.4.1. Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile sechestrate	401
4.4.2. Procedura valorificării bunurilor mobile sechestrate în cursul urmării penale	402
4.4.3. Procedura valorificării bunurilor mobile sechestrate în cursul judecării	402
4.5. Contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate	403
4.6. Poprirea	403
4.7. Restituirea lucrului	404
4.8. Restabilirea situației anterioare	404
Bibliografie.....	405

Abrevieri

alin.	alineat
apud	citat după
art.	articol
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
c.	contra
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil
C. com.	Codul comercial
C. fisc.	Codul fiscal
C. mun.	Codul muncii
C. pen.	Codul penal
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
C. pr. pen.	Codul de procedură penală
C. vam.	Codul vamal
CDP	Caiete de drept penal
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJCE	Curtea de Justiție a Comunităților Europene
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
dec.	decizia
dec. pen.	decizia penală
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediția
Ed.	Editura
ex.	(de) exemplu
H.G.	Hotărârea Guvernului României
ibidem	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.n.	nota noastră
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p./pp.	pagina/paginile
par.	paragraful
pct.	punctul
RDC	Revista de drept comercial
RDP	Revista de drept penal
s. com.	secția comercială

s. com. cont. adm. fisc.	secția comercială, de contencios administrativ și fiscal
s.n.	sublinierea noastră
s. pen.	secția penală
sent.	sentința
ș.a.	și alții (altele)
Trib.	Tribunalul
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
urm.	următoarele
vol.	volumul

Cuvânt-înainte

Ghidul penal al omului de afaceri. Consecințe penale ale activității economice ilicite este o carte scrisă în scopul informării persoanelor care conduc afaceri sau care sunt implicate în activitatea economică, prin punerea la dispoziția acestora a unor date menite să le faciliteze cunoașterea dispozițiilor legale penale aplicabile în domeniul afacerilor.

Lucrarea de față este destinată, în principal, *oamenilor de afaceri*, adică persoanelor care inițiază, finanțează, conduc sau supraveghează, într-o formă sau alta, fie direct, fie indirect, o *întreprindere*.

Informațiile cuprinse în acest ghid sunt utile nu numai pentru oamenii de afaceri, ci și pentru alte persoane care îndeplinesc funcții sau activități în domeniul resurselor umane, contabilității, marketingului ori care îndeplinesc sarcini executive în cadrul unei companii sau organizații economice.

Ideea scrierii unei lucrări care să cuprindă date și informații din domeniul *dreptului penal al afacerilor*, necesare și utile *managerilor și executivilor* din cadrul organizațiilor economice, a apărut ca urmare a constatării lipsei de pe piață a unui astfel de instrument.

Prin materialul de față, am urmărit să aducem la cunoștința celor interesați, într-un limbaj accesibil, conținutul actelor normative ce reglementează răspunderea penală pentru fapte comise în domeniul afacerilor sau în legătură cu desfășurarea activităților economice.

Într-adevăr, analizând gradul de cunoaștere a *legii penale aplicabile în materia afacerilor* de către *managerii și executivii din cadrul întreprinderilor*, se constată o realitate ușor surprinzătoare, respectiv **necunoașterea sau cunoașterea incompletă a dispozițiilor legale penale din domeniul afacerilor**. Spre exemplu, sunt oameni de afaceri care nu cunosc dispozițiile Legii nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale sau ale Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului.

Explicația ignorării sau a cunoașterii insuficiente a legislației penale din domeniul economic este aceea că *oamenii de afaceri* sunt prevalent orientați spre scopul pentru care desfășoară activitatea – obținerea de profit. Este o realitate care nu poate fi trecută cu vederea. Persoanele care investesc resurse în afaceri vizează, aproape fără excepție, ca finalitate realizarea unor avantaje materiale. Cum spuneau romanii: *finis mercatorum est lucrum* (finalitatea întreprinzătorului este profitul).

Structura lucrării de față este următoarea:

- ❖ Capitolul I – *Noțiuni introductive*
- ❖ Capitolul al II-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise în legătură cu încălcarea unor dispoziții privind constituirea, organizarea, modificarea și încetarea societăților*
- ❖ Capitolul al III-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise în legătură cu nerespectarea obligațiilor fiscale, financiare, vamale ori privind circulația bunurilor*
- ❖ Capitolul al IV-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea unor infracțiuni de corupție, asimilate faptelor de corupție, de serviciu și contra intereselor financiare ale Uniunii Europene*
- ❖ Capitolul al V-lea – *Răspunderea penală și civilă a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise prin nesocotirea încrederii*
- ❖ Capitolul al VI-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni informatice, comise prin mijloace de plată electronice sau privitoare la piața de capital*

- ❖ Capitolul al VII-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni de fals*
- ❖ Capitolul al VIII-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea de infracțiuni relative la încălcarea normelor privind concurența și protecția proprietății intelectuale*
- ❖ Capitolul al IX-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea unor infracțiuni privind relațiile de muncă*
- ❖ Capitolul al X-lea – *Răspunderea penală a societăților*
- ❖ Capitolul al XI-lea – *Drepturi, obligații și măsuri în procesul penal*

CAPITOLUL I

Noțiuni introductive

(Mihai Adrian Hotca)

§1. Precizări prealabile

În acest capitol vom **prezenta și explica noțiuni** (termeni și expresii) **folosite în legislația penală**, cu luarea în considerare a împrejurării că lucrarea de față se adresează inclusiv unor persoane care nu au pregătire de specialitate juridică.

Este cunoscut faptul că legea penală utilizează **termeni și expresii** care nu se regăsesc în limbajul comun sau care au accepțiuni diferite față de vorbirea curentă.

Așadar, în cadrul acestui capitol introductiv vom înfățișa noțiunile cele mai întâlnite în actele normative care conțin reglementări de interes pentru domeniul **răspunderii penale a întreprinzătorului**, scopul unui astfel de demers fiind acela de a facilita parcurgerea și înțelegerea conținutului dispozițiilor legale în materie.

§2. Ce sunt legea penală și dreptul penal?

2.1. Legea penală

Potrivit Codului penal, **legea penală** este orice **dispoziție** (a se citi *normă* sau *regulă de conduită*) **cu caracter penal cuprinsă în legi organice sau ordonanțe de urgență**¹.

În conformitate cu prevederile art. 73 alin. (3) din Constituție, dispozițiile cu caracter penal (normele penale) pot fi cuprinse numai în **legi organice** (care se adoptă cu altă majoritate decât cea necesară pentru adoptarea legilor ordinare) sau, potrivit art. 115 din Legea fundamentală², în **ordonanțe de urgență** (adoptate de guvern în situații excepționale).

Menționăm că cea mai importantă lege penală (evident organică) este Codul penal³. Deși în Constituție nu este reglementată categoria de acte normative cu numele de *coduri*, în cazul legilor mai importante (cum este situația legilor din materie penală, civilă etc.), legiuitorul, în titlul legii, folosește denumirea de „cod”.

Dacă legea penală poate fi considerată o **simplă prevedere sau dispoziție cu caracter penal**, cu atât mai mult se poate spune că este lege penală orice act normativ (lege organică sau ordonanță de urgență) **care cuprinde norme penale** (de drept penal).

2.2. Dreptul penal

Sintagma „**drept penal**”, în sensul său cel mai frecvent, înseamnă **totalitatea normelor** (dispozițiilor, prevederilor) **penale**⁴.

¹ Conform art. 173 C. pen.: „Prin lege penală se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau putere de lege”.

² Legea fundamentală este o expresie folosită pentru a nominaliza Constituția.

³ *Codul penal* este de fapt Legea nr. 286/2009 privind Codul penal.

⁴ În sens juridic, dreptul penal are mai multe accepțiuni (drept pozitiv substanțial sau material, știință etc.). În accepțiune pozitivă, dreptul penal este ramura dreptului public formată din ansamblul normelor juridice care

Altfel spus, dreptul penal este **ramura** (parte a) **dreptului public**¹ **formată din ansamblul normelor care prevăd** (descriu) **faptele ce constituie infracțiuni, sancțiunile aplicabile persoanelor care le săvârșesc și modul în care se realizează tragerea la răspundere penală a acestora**².

În teoria de specialitate, ca expresii echivalente celei de drept penal, se mai folosesc expresiile „*drept criminal*”³ sau, mai rar, „*dreptul apărării sociale*”.

În Europa, cea mai folosită expresie pentru desemnarea ramurii de drept ce reglementează relațiile esențiale de apărare este expresia *drept penal*. Denumirea *drept penal* derivă din cuvântul latin *poena* (pedeapsă).

Dreptul penal instituie **cea mai grea formă de răspundere juridică existentă în societate**, deoarece numai persoanele care încalcă legea penală, prin comiterea de infracțiuni, pot fi sancționate cu pedepse privative de libertate, precum detențiunea pe viață sau închisoarea pe durată determinată.

Dreptul penal îi sancționează pe cei care omoară, violează, se sustrag de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, fură, falsifică, fraudează bugetele UE, tâlhăresc, trădează, spală bani, încalcă regimul vamal etc.

Dreptului penal are următoarele caracteristici:

- este o **ramură (o parte) a dreptului public**, deoarece reglementează raporturi (relații) sociale în cadrul cărora statul participă întotdeauna, prin impunerea conduitei ce rezultă din normele de incriminare și prin aplicarea sancțiunilor prevăzute de lege celor care săvârșesc infracțiuni;
- este **un ansamblu (unitar) de norme juridice** (o parte a dreptului public, dar și a sistemului juridic național);
- **protejează cele mai importante valori sociale** (viața, justiția, integritatea corporală sau sănătatea, libertatea, securitatea națională, proprietatea, concurența, sănătatea publică, bugetele publice etc.)⁴;
- **prevede faptele ce constituie infracțiuni și sancțiunile** corespunzătoare acestora, ca expresie a principiului legalității;
- **are ca scop apărarea societății împotriva infracțiunilor**, fie prin prevenirea săvârșirii acestora, fie prin sancționarea celor care comit asemenea fapte ilicite.

Precizăm că, alături de dreptul penal, la ocrotirea valorilor sociale contribuie, în manieră specifică, și celelalte ramuri de drept. De exemplu, dreptul fiscal protejează și el dreptul statului la prelevare fiscală (de pildă, prin executarea silită a obligațiilor fiscale).

Examinând Codul penal, observăm că acesta este divizat în două părți, Partea generală și Partea specială. Pornind de la această împărțire, s-ar putea spune că dreptul penal are și el **două părți** – partea generală și partea specială.

reglementează relațiile de apărare socială esențiale (fundamentale), prin stabilirea faptelor ce constituie infracțiuni și a sancțiunilor ce urmează a fi aplicate persoanelor care le săvârșesc, în scopul apărării societății împotriva unor asemenea fapte.

¹ Dreptul este, de regulă, clasificat în două subdiviziuni, respectiv: dreptul public, din care fac parte dreptul penal, dreptul constituțional etc., și dreptul privat, categorie în care intră dreptul civil, dreptul proprietății intelectuale ș.a.

² Din punct de vedere obiectiv (pozitiv, substanțial), dreptul este un sistem ce cuprinde mai multe ramuri, precum dreptul constituțional, dreptul civil, dreptul muncii, dreptul administrativ, dreptul penal etc.).

³ Denumirea *drept criminal* provine din cuvântul latin *crimen* (crimă, infracțiune, delict) și este frecvent utilizată în doctrina europeană și cea americană. Spre exemplu, în lucrările de limbă engleză este folosită expresia „*Criminal Law*”.

⁴ Dreptul contravențional reglementează singura formă de răspundere juridică (răspunderea contravențională) care prezintă unele asemănări cu răspunderea penală, întrucât prevede anumite sancțiuni similare cu cele de natură penală. De exemplu, amenda contravențională și confiscarea bunurilor destinate, folosite sau rezultate din contravenții.